

UWV Arbeidsmarktanalyse 2017

De arbeidsmarkt verandert snel. Er ontstaan nieuwe beroepen en nieuwe banen, maar er verdwijnt ook werkgelegenheid. Daarbij zijn er groepen op de arbeidsmarkt die het risico lopen blijvend buitenspel te staan. UWV heeft de arbeidsmarktanalyse 2017 gepubliceerd met als doel om met deze analyse een bijdrage te leveren aan de arbeidsmarktpositie van groepen met afstand tot de arbeidsmarkt, en input te leveren voor een goede werking van de arbeidsmarkt. In onderstaande bijdrage enkele interessante en opmerkelijke onderdelen. Die komen vaak overeen met zaken die de Sociale Alliantie al langer bepleit. Misschien worden de geesten (te) langzaam rijp?

Uit de analyse blijkt dat ondanks de 'goede tijden' er onvoldoende banen zijn / komen voor iedereen die wil en kan werken. Banen aan de onderkant van het middensegment gaan verdwijnen. Om de wens van het zijn van een participatiesamenleving (zo goed mogelijk) te realiseren, zullen we moeten investeren in mensen, is het devies. Investeren in scholing en 'employability' loont en rendeert ook maatschappelijk.

Werkgelegenheid en werkloosheid

Werkgelegenheid en werkloosheid worden niet gelijk verdeeld over de bevolking. Er zijn groepen met een structureel slechte positie op de arbeidsmarkt: laagopgeleide mannen en vrouwen die vaak geen startkwalificatie hebben; vrouwen op middelbaar beroepsniveau; niet-westerse migranten; oudere langdurig werklozen. Tot zover niets nieuws. Betreurenswaard is dat Nederland de minst inclusieve arbeidsmarkt kent. Het verschil in participatie tussen niet-arbeidsbeperkten en arbeidsbeperkten is in ons land groter dan in andere Europese landen. En dat is maar voor een deel te verklaren uit definitieverschillen. De werkloosheid is 2,5 maal zo hoog onder arbeidsbeperkten! De 50 experts die onderzoeksbureau Panteia heeft geraadpleegd, komen soms met onorthodoxe oplossingen. Voorstellen die het / een Kabinet misschien niet zo graag leest. Zoals het scheppen van additionele werkgelegenheid of het handhaven van de SW-banen. En ook is er aandacht voor het inzetten van uitkeringsgelden om werk te scheppen.

Vrijwilligerswerk

De deskundigen kennen een interessante rol toe aan vrijwilligerswerk. Ze vragen aandacht voor het realiseren van werk door vrijwilligerswerk om te bouwen naar betaalde banen. Volgens de deskundigen is het nog maar de vraag zich daarbij stellen is of betaald werk in plaats van vrijwilligerswerk ook daadwerkelijk meer geld kost. Hun inschatting is dat de maatschappelijke kosten voor buiten het betaalde arbeidsproces staan, veelal hoger zijn dan die voor het scheppen van werk!

Technologie

Ook in arbeidsbemiddeling en reïntegratie liggen mogelijkheden om gebruik te maken van nieuwe technologie om vraag en aanbod beter aan elkaar te koppelen. Een voorbeeld is de analyse van 'big data'. Daardoor kan meer tijd beschikbaar komen voor persoonlijke ondersteuning van werkzoekenden. Dus ook hier weer meer aandacht voor de mens!

Mismatch

Oplossingen voor het niet aansluiten van het aanbod van op de vraag naar arbeid (soms is het Engels iets korter) zijn niet zo makkelijk. De deskundigen komen niet zo ver en zijn ook niet (meer) unaniem. Het gaat vooral over kennis en arbeidsmarktinformatie; wat zijn kansrijke en wat zijn krimpberoepen? Alsof er niet al (meer dan) genoeg wordt onderzocht? Een gemiste kans vind ik hier het ontbreken van aandacht voor scholing, opleidingen en 'employ-

ability' (brede en flexibele inzetbaarheid van werknemers). Eerder is geconstateerd dat ICT- en sociale vaardigheden de allereerste vereisten zijn om kansrijk te zijn op de arbeidsmarkt. Als daar in algemene zin op wordt ingezet, biedt je mensen waarschijnlijk een aardige basis voor een bredere inzetbaarheid. Dan wordt het switchen van baan ook veel gemakkelijker, zonder dat je een heel nieuw beroep moet leren.

Arbeidsmobiliteit en individualiseren van leerrechten

Gelukkig komt die aandacht wel weer terug bij dit onderwerp. De oproep die de deskundigen hier doen: Investeer duurzaam en structureel in het vergroten van de employability en weerbaarheid van mensen op de arbeidsmarkt. Zorg ervoor dat zij over hun toekomst gaan nadenken. Stimuleer dat zij hun eigen verantwoordelijkheid (kunnen) nemen. Ook is van belang dat mensen worden gefaciliteerd om hun keuze uit te kunnen voeren. Het individualiseren van leerrechten in de vorm van bijvoorbeeld scholingsvouchers is volgens veel deskundigen een goede optie.

Scholing is urgent

Wat betreft die scholing heeft Nederland ook nog wat in te halen. We nemen in Europa op het gebied van Leven Lang Leren slechts een middenpositie in. Daarnaast is de scholingsintensiteit afgenomen: het gemiddeld aantal opleidingsuren per werknemer of werkzoekende is sinds 2004 gedaald. Waarbij werknemers uit kwetsbare groepen de minste scholing ontvangen. Hoogste tijd om serieus aan de slag te gaan. Hier hoeven we toch geen nader onderzoek op los te laten!? Ouderen volgen minder vaak scholing dan jongeren. Van de werkenden met een flexibel contract is het aandeel dat scholing volgt ook sterk gedaald.

Het onderwerp scholing en Leven Lang Leren is het meest van alle thema's voorbijgekomen. Dat tekent het belang dat de deskundigen hieraan hechten. In de eerste plaats is er de oproep om meer te doen aan vergroting van structurele mogelijkheden van om-, her- en bijscholing. Ook een structureel stelsel van leerrechten of een nationaal scholingsfonds kan volgens de deskundigen een beleidsrichting zijn.

Concluderend

De arbeidsmarktanalyse maakt enkele urgente zaken bij het realiseren van de 'participatiesamenleving' duidelijk. Jammer is dat er diverse experts zijn geraadpleegd, maar niet de mensen waarover het in belangrijke mate gaat. De grote vraag is wat er met alle voorstellen wordt gedaan. In de analyse worden ze steeds 'beleidsuitdagingen' genoemd. Daarmee worden ze op het bord van de overheid gelegd. En dan blijft het natuurlijk de vraag of en wanneer er iets mee gedaan wordt. De urgentie is erg duidelijk verwoord. Maar is er ook een wil om de belangen van kwetsbare mensen – werkonzekerheid + inkomensonzekerheid + gezondheidsrisico's + gebrekkige scholing – echt te behartigen? Of trapt de politiek het balletje en de verantwoordelijkheid weer terug naar de werkgevers? De verkiezingen waren al een tijdje geleden en de zomer moet nog beginnen: dat wordt zweten!

Voor wie meer wil lezen is er een samenvatting (8 pagina's): <https://www.uwv.nl/overuww/Images/samenvatting-uwv-arbeidsmarktanalyse-2017.pdf>

En wie de hele analyse wil lezen, kan hier terecht: <https://www.uwv.nl/overuww/Images/UWV-Arbeidsmarktanalyse-2017-def.pdf>

Ger Ramaekers